

ALKOHOL

Proovimine

- Elu jooksul on proovinud alkoholi:
  - 39% poistest ja 24% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
  - 62% poistest ja 60% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
  - 83% poistest ja 85% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- Poiste esmakordse alkoholi proovimise keskmine vanus on 12,3 aastat, tüdrukutel 12,6 aastat (HBSC 2014).

Regulaarne tarvitamine

- Vähemalt kord nädalas joob alkoholi:
  - 3% poistest ja 1% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
  - 4% poistest ja 2% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
  - 12% poistest ja 7% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- Alkoholi on tarvitanud 20 ja enam korda elus 23% 15–16-aastastest. (ESPAD 2015).
- Mõned korrad nädalas tarvitab alkoholi 20,6% meestest ja 10,9% naistest 16–24-aastaste vanuserühmas. Peaaegu iga päev tarvitab samas vanuserühmas alkoholi 6,4% meestest ja 0,5% naistest (TKU 2016).

Purju joomine¹

- Poiste esmakordse purju joomise keskmine vanus on 13,2 ja tüdrukutel 13,5 aastat (HBSC 2014).
- 2 või enam korda on elu jooksul purjus olnud:
  - 1% 11-aastastest,
  - 7% 13-aastastest,
  - 30% 15-aastastest õpilastest (HBSC 2014).
- Alkoholi on suures koguses tarvitanud vähemalt korra viimase kuu jooksul ligi kolmandik 15–16-aastastest poistest (36%) ja tüdrukutest (37%) (ESPAD 2015).
- 15-aastastest joob ühel joomiskorral 5 või rohkem jooki 19% poistest ja 10% tüdrukutest, 2–4 drinki 30% poistest ja 38% tüdrukutest (HBSC 2014).
- Umbes kord nädalas tarvitab korraga vähemalt 6 alkoholiühikut 12,2% meestest ja 4,8% naistest 16–24-aastaste seas (TKU 2016).

Alkoholi eelistused ning kättesaadavus

- 15-aastastest poistest tarvitab vähemalt kord kuus:
  - 24% lahjasid alkoholoolseid jooke,
  - 18% õlut,
  - 16% kanget alkoholi.

---

¹ Purju joomise all peetakse silmas suures koguses alkoholi tarvitamist ehk ühel joomiskorral viie ja enama „dringi“ joomist (Espad 2011).

- 15-aastastest tüdrukutest tarvitab vähemalt kord kuus:
  - 27% lahjasid alkohoolseid jooke,
  - 15% kanget alkoholi,
  - 7% veini (HBSC 2014).
- Kanget alkoholi on enne 14. eluaastat proovinud 21% 15–16-aastastest. (ESPAD 2015).
- Kange alkoholi ostmist peab „väga kergeks“ või „küllalt kergeks“ 46% 15–16-aastastest õpilastest, siidri ostmist 66% õpilastest (ESPAD 2015).

Positiivne

- ✓ **Alkoholi proovitakse hilisemas eas** – 13-aastaselt või varem oli esimest korda alkoholi proovinud 15-aastaste seas 2006. aastal 58%, 2014. aastal aga 49% (HBSC 2014).
- ✓ **Alkoholi regulaarne tarvitamine õpilaste hulgas väheneb** – alkoholi regulaarne (vähemalt kord nädalas) tarvitamine 11–15-aastaste õpilaste seas on langustendentsis. 2002. a tarvitas 11-15-aastastest vähemalt kord nädalas alkoholi 17% poistest ja 10% tüdrukutest, 2014. a oli nende õpilaste osakaal langenud 6%-ni poiste ja 3%-ni tüdrukute seas (HBSC 2014).
- ✓ **Alkoholi kättesaadavus noortele on vähenenud** – langenud on õpilaste osakaal, kes pidasid alkoholi kättesaadavust kergeks (ESPAD 2015).
- ✓ **Kasvab õpilaste osakaal, kes pole kunagi alkoholi tarvitanud** – mitte kunagi polnud alkoholi 2006. a proovinud 28% 11-15-aastastest, 2014. a on nende noorte osakaal suurenenud 55%-ni (HBSC 2014).
- ✓ **Õpilased alustavad hiljem purju joomisega** – 13-aastaselt või varem end purju joonud õpilaste osakaal on vähenenud. 2006. a oli end 13-aastaselt või varem purju joonud poisse 35%, 2014. a aga 22%; tüdrukeid vastavalt 21% ja 17% (HBSC 2014).
- ✓ **Langustrend tüdrukute sagedases purju joomises** - 15–16-aastaste õpilaste hulgas on langenud tüdrukute osakaal, kes tarvitas viimasel kuul ühel joomiskorral viis või enam „drinki“: 2007. aastal 26% ja 2011. aastal 28% ja 2015. aastal 18%. (ESPAD 2015).

Negatiivne

- ✓ **Kooliõpilaste varane alkoholi proovimine** – 11-aastaselt on alkoholi proovinud 39% poistest ja 24% tüdrukutest (HBSC 2014).
- ✓ **Kooliõpilaste purju joomine** – vähemalt kaks korda on 15-aastastest elu jooksul purjus olnud 31% poistest ja 29% tüdrukutest. 19% poistest ja 10% tüdrukutest vanuses 15.aastat tarvitab ühel joomiskorral korraga 5 või enam drinki (HBSC 2014).

TUBAKAS

Proovimine

- ✓ Elu jooksul on proovinud ükskõik millist tubakatoode (sigaret, e-sigaret, huuletubakas, vesipiip):
  - 26% poistest ja 13% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
  - 53% poistest ja 45% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
  - 75% poistest ja 69% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- ✓ Poiste keskmine vanus esmakordsel suitsetamisel on 11,9 ja tüdrukutel 12,2 aastat (HBSC 2014).
- ✓ 11-aastastest noortest on proovinud:
  - huuletubakat 3% poistest, tüdrukute hulgas proovinuid pole;
  - e-sigaretti 17% poistest ja 9% tüdrukutest;
  - vesipiipu 9% poistest ja 4% tüdrukutest;
  - sigarette 15% poistest ja 8% tüdrukutest (HBSC 2014).

Igapäevane suitsetamine, kättesaadavus

- ✓ Igapäevase suitsetamisega alustatakse peamiselt 14-aastaselt ja vanemalt (ESPAD 2015).
- ✓ Igapäevaselt tarvitab ükskõik millist tubakatoode (sigaret, e-sigaret, huuletubakas, vesipiip):
  - 1% 11-aastastest poistest, tüdrukute hulgas igapäevaseid tarvitajaid pole,
  - 5% poistest ja 2% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
  - 12% poistest ja 7% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- ✓ 16-24-aastastest suitsetab igapäevaselt 21% meestest ja 16% naistest, juhusuuitsetajad on 15% meestest ja 12% naistest (TKU 2016).
- ✓ Sigarettide ostmist peab „küllalt kergeks“ ja „väga kergeks“ 58% 15–16-aastastest õpilastest (ESPAD 2015).

Vesipiibu, e-sigareti, põsk- ja huuletubaka tarvitamine

- ✓ Täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu (2016) järgi tarvitab 16–24-aastaste seas:
  - e-sigareti mõned korrad kuus või tihemini 11% meestest ning 5% naistest, mõned korrad aastas aga 25% meestest ja 21% naistest.
  - põsk- või huuletubakat mõned korrad kuus või tihemini 13% meestest (naised ei tarvita), mõni kord aastas aga 10% meestest ja 4% naistest.
  - vesipiipu mõned korrad kuus või tihemini 5% meestest ja 5% naistest, mõned korrad aastas aga 40% meestest ja 36% naistest.

Positiivne

- ✓ **Suitsu proovimist alustatakse järjest enam hilisemas eas** – kui 2006. aastal ei olnud sigaretti proovinud 62% 11-aastastest poistest, siis 2014. aastal oli nende osakaal 85%. Tüdrukute seas olid tulemused vastavalt 82% ja 92% (HBSC 2014).
- ✓ **Igapäevasuitsetajate hulk väheneb** – igapäevasuitsetajate osakaal 11–15-aastaste hulgas ajavahemikul 2002–2014 on langustrendis (HBSC 2014). Igapäevaselt suitsetas 2014. a 4% poistest ja 3% tüdrukutest, 2002. a suitsetas igapäevaselt 10% poistest ja 5% tüdrukutest 11–15-aastaste seas.
- ✓ **Mittesuitsetajate osakaal õpilaste hulgas kasvab** – 11–15-aastastest ei suitsetanud 92% õpilastest 2014. a, 2002. a oli mittersuitsetajaid 82% (HBSC 2014).
- ✓ **Tubaka kättesaadavus noortele on vähenenud** – langenud on õpilaste osakaal, kes pidasid tubaka kättesaadavust kergeks (ESPAD 2015).

Negatiivne

- ✓ **Noored proovivad varakult erinevaid tubakatooteid** – 13-aastastest pooled on proovinud ükskõik millist tubakatoode (HBSC 2014).
- ✓ **E-sigareti proovimine on sama levinud, kui sigareti proovimine** – 33% 11–15-aastastest noortest on proovinud e-sigaretti, 36% on proovinud sigaretti (HBSC 2014).
- ✓ **Vesipiibu tarvitamine on populaarne tüdrukute seas** – 15-aastastest tüdrukutest suitsetab vesipiipu aegajalt 43% tüdrukutest, poistest aga 34% (HBSC 2014).

ENERGIAJOOGID

Proovimine ja tarvitamine energiajookide uuringu (2013) põhjal

- ✓ Energiajooke on proovinud:
  - 43% 6–13-aastastest õpilastest,
  - Üle 90% vanematest (üldhariduskooli, kutseõppeasutuste ning kõrgkooli) õpilastest.
- ✓ Regulaarselt (üle kolme korra kuus) tarvitab energiajooke:
  - 2% 6–13-aastastest üldhariduskooli õpilastest,
  - 9% 12–21-aastastest üldhariduskooli õpilastest,
  - 19% 16–29-aastastest kutseõppeasutuste õpilastest.
- ✓ Energiajooke on tarvitanud koos alkoholiga:
  - 18% 12–21-aastastest üldhariduskooli õpilastest,
  - 39% 16–29-aastastest kutseõppeasutuste õpilastest.

ILLEGAALSED UIMASTID

Proovimine ja tarvitamine

- ✓ Illegaalseid uimasteid on proovinud 38% 15–16-aastastest, 26% noortest on proovinud kanepit (ESPAD 2015).
- ✓ Mõnda muud illegaalset uimastit peale kanepi on proovinud 15% 15–16-aastastest õpilastest, levinud on ka ilma arsti väljakirjutiseta tarvitatud rahustid või uinutid (9% õpilastest) (ESPAD 2015).
- ✓ Suhteliselt levinud on inhalantide (mida ei loeta illegaalseteks narkootikumideks) proovimine: inhalante on elu jooksul proovinud 13% õpilastest (ESPAD 2015).
- ✓ Oma elu jooksul on narkootikume proovinud:
  - 26% 14–15-aastastest,
  - 45% 16–18-aastastest,
  - 56% 19–24-aastastest,
  - 59% 25–29-aastastest (HIV-i uuring 2015).

Positiivne

- ✓ **Ecstasy ja amfetamiini kättesaadavus noortele on vähenenud** – nii *ecstasy*'t kui ka amfetamiine peab kergesti kättesaadavaks väiksem hulk noori kui 2011. aastal (ESPAD 2015).
- ✓ **Vähenenud on poppersi, ecstasy ja amfetamiini proovimine** – nelja aasta jooksul on mõnevõrra vähenenud poppersi (vähenes 4%-lt 1,5%-ni) ning *ecstasy*'ga (vähenes 3% 2,5%-ni) katsetajate osakaal, pikemas ajalisel löikes amfetamiinide proovijate osakaal (2003. a 7% on vähenenud 2015. a 2%-ni) (ESPAD 2015).
- ✓ **Vähenenud on inhalantidega katsetajate hulk** – 2011. aastal oli inhalante proovinud 15% õpilastest, 2015. a aga 13% (ESPAD 2015).
- ✓ **Uimastite segatarvitamist alustatakse hiljem** – võrreldes 2011. aastaga on inhalantide, *ecstasy* ning alkoholi koos tablettidega esmaproovimine nihkunud hilisemasse ikka (ESPAD 2015).

Negatiivne

- ✓ **Mõnda illegaalset uimastit proovinud 15–16-aastaste osakaal kasvab** – 1995. aastal oli see näitaja 7%, 1999. aastal 15%, 2003. aastal 24%, 2007. aastal 30%, 2011. aastal 32% ja viimasel uuringuaastal (2015) 38%. (ESPAD 2015).

Kanepi proovimine, tarvitamine ja kättesaadavus

- ✓ Kanepit on proovinud:
  - 2% poistest ja 1% tüdrukutest 11-aastaste vanuserühmas,
  - 9% poistest ja 5% tüdrukutest 13-aastaste vanuserühmas,
  - 29% poistest ja 20% tüdrukutest 15-aastaste vanuserühmas (HBSC 2014).
- ✓ 15-aastastest kanepit proovinutest pooled (54%) on seda tarvitanud kolmel või enamal korral (HBSC 2014).
- ✓ 16–24-aastaste seas on kanepit proovinud 44% meestest ja 36% naistest (TKU 2014).
- ✓ Kanepi hankimist hindab kergesti kättesaadavaks 34% 15–16-aastastest õpilastest (ESPAD 2015).

Negatiivne

- ✓ **Kanepi proovimine on Eestis levinud** – kanepiga katsetajate osakaal on Eestis kõrge – 2002. a oli 15-aastaste seas kanepit proovinud 12% tüdrukutest ja 23% poistest, 2014. a oli kanepit proovinud 20% tüdrukute ja 29% poiste seas (HBSC 2014).
- ✓ **Pooled kanepit proovinutest tarvitavad seda ka edaspidi** – vähemalt pooled kanepit proovinud noortest on seda tarvitanud elu jooksul kaks või enam korda (HBSC 2014; ESPAD 2015).
- ✓ **Kanep on noortele kergesti kättesaadav** – kanepi hankimist hindas kergesti kättesaadavaks 34% 15–16-aastastest õpilastest (ESPAD 2015).
- ✓ **Viimase kuu jooksul tarvitajate hulk on kasvanud** – kui 2010. a oli 15-aastaste seas hiljuti kanepit tarvitanud 5% poistest ja 2% tüdrukutest, siis 2014. a oli viimase kuu jooksul tarvitanud kanepit 10% poistest ja 5% tüdrukutest (HBSC 2014).

Viidatud uuringud:

1. HBSC 2014 – Aasvee, K., Rahno, J. (2015). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring. 2013/2014. Õppeaasta. Tabelid. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
2. ESPAD 2015– Euroopa kooliõpilaste alkoholi ja narkootikumide kasutamise võrdlusuuring. Uuringu raport: Vorobjov, S. (2016). Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15–16-aastaste õpilaste legaalsete ja illegaalsete narkootikumide kasutamine Eestis. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
3. HIV uuring – Lõhmus, L., Rüütel, K., Lemsalu, L. (2016). HIV-i temaatikaga seotud teadmised, hoiakud ja käitumine Eesti noorte hulgas. Uuringuraport 2015. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
4. TKU 2016 – Tekkel, M., Veideman, T. (2017) Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring, 2016. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
5. Pitsi, T., Glušškova, N., Martverk, M. jt (2013). Energiajookide uuring: raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

Uimastite kohta saab rohkem teavet veebilehel www.narko.ee